

OFENSIVA FORȚELOR ALIATE ÎN NOUA GUINEE ȘI INSULELE SOLOMON ÎN AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Olimpiu Manuel GLODARENCO*

Abstract: Offensive of the allied forces into the New Guinea and Solomon islands during the second world war

During 1943, the Empire of the Rising Sun lost many territories which it had conquered rather easily at the beginning of the war. The utopia of the Coprosperity Sphere began to disappear when faced to the American economy that produced more war technique than Japan could cover to establish a favourable balance of forces. Within this period numerous aero-naval and amphibian operations were performed, this type of military combat gaining a more and more permanent character as they were aiming at conquering islands with land troops in close cooperation with aviation and fighting vessels.

Keywords: *battle, line of vessels, flight, fleet, Guadalcanal, island, Japan, Pacific*

Eșecul *Flotei Combinat*e japoneze la Midway a oferit Statelor Unite posibilitatea de a aborda conceptul de *ofensivă limitată* în sud-vestul Pacificului, unde amenințarea japoneză asupra liniei de comunicație între America de Nord și Australia rămânea reală. Generalul MacArthur, comandantul forțelor americane din Asia de Sud-Vest, propunea ca o forță amfibie să debarce o divizie de infanterie în Noua Britanie pentru a cuceri amenajările portuare japoneze de la Rabaul¹.

* Căpitan comandor, profesor conf. univ. dr., Universitatea „Andrei Șaguna” Constanța, directorul Muzeului Marinei Române.

¹ John Keegan, *The Second World War*, Penguin Books, New York, 1990, p. 290.

1. Planurile aliaților pentru declanșarea ofensivei în Oceanul Pacific

Amiralul Ernest J. King, comandantul șef al Flotei Statelor Unite, conștient de marile riscuri pe care și le asuma pentru propriile portavioane într-o asemenea operație, a propus un plan de apropiere *pas cu pas* de Rabaul prin Insulele Solomon. Aceasta era în concordanță cu conceptele strategice ale planului *Rainbow 5* și nu afecta, spera el, desfășurarea forțelor pe continentul european. Cucerirea Rabaul-ului deschidea calea pentru o eventuală înaintare aliată spre centrul Pacificului, spre Filipine și spre Japonia însăși. Dezavantajul planului lui King era acela că, la fiecare etapă de înaintare, forțele de asalt puteau fi atacate de aviația japoneză din Rabaul. În plus, ar fi trebuit să se execute operațiuni costisitoare cu rezultate negative pentru aliați, dacă pozițiile inamicului din Rabaul ar fi fost bine apărate².

Deși Armata și Marina au căzut de acord asupra strategiei *pas cu pas*, între King și MacArthur a persistat disputa privind conducerea operațiilor. Din punct de vedere geografic, responsabilitatea comenzii cădea în sarcina generalului MacArthur, având în vedere că viitoarele debarcări urmau să aibă loc mai ales în zona de sud-vest a Pacificului. Amiralul King, care nu dorea să-și pună portavioanele sub comanda lui MacArthur, a insistat ca operațiile să depindă, aproape complet, de resursele Marinei, așadar un marinar, în speță amiralul Nimitz, comandantul Flotei din Pacific, ar fi trebuit să dețină controlul total³.

Divergența a fost rezolvată printr-un compromis propus de generalul Marshall, șeful Marelui Stat Major. Operațiile ce au urmat erau împărțite în trei faze: Faza I – ocuparea insulelor Santa Cruz și Tulagi, era sub comanda lui Nimitz. În această etapă, granița dintre *Zona Pacificului de Sud-Vest* și *Zona Pacificului de Sud* se muta spre vest cu 1° (pe longitudinea de 159° E), astfel încât sudul Arhipelagului Solomon să intre sub controlul *Zonei Pacificului de Sud*; Faza a II-a – ocuparea celorlalte insule din Arhipelagul Solomon, Papua și a coastei de nord-est a Noii Guinee până la Salamaua și Lae; Faza a III-a – atacul bazei de la Rabaul. Fazele a doua și a treia erau sub comanda lui MacArthur⁴.

² David Smurthwaite, *The Pacific War Atlas 1941-1945*, Published in Association with the National Army Museum, London, 1995, p. 76.

³ Russell F. Weigley, *The American Way to War. A History of United States Military Strategy and Policy*, Macmillan Publishing Co., Inc, New York, 1973, p. 274.

⁴ David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 77.

Șefii de State majore trebuia să-și exercite autoritatea asupra tuturor resurselor ce urmau să fie implicate, când comanda trecea de la Nimitz la Mac Arthur, precum și pe timpul executării celor trei faze.

Faza întâi (operația *Watchtower*) urma să înceapă pe 1 august 1942. Înainte ca această acțiune să se declanșeze, japonezii au pornit propria ofensivă în sud-vestul Pacificului.

În ciuda pierderilor suferite în urma bătăliilor din Marea Coralilor și Midway, japonezii erau hotărâți să reia presiunea împotriva pozițiilor aliate de la Port Moresby, pe coasta nordică a Noii Guinee și să și le consolideze în Insulele Solomon⁵. Deoarece campaniile din Filipine și Indiile Olandeze erau pe cale să se termine cu succes, *Statul Major General Imperial* a putut transfera trupe și echipament spre zona de sud-est. În iulie 1942, recent creată *Flotă a 8-a*, comandată de viceamiralul Gunicki Mikawa, și-a asumat responsabilitatea pentru această zonă, iar *Flotila a 25-a Aeriană* a fost reîntărită. Această acțiune a fost menită să taie liniile de comunicații între S.U.A. și Australia.

Pe 21 iulie, în timpul pregătirilor americane pentru ofensiva *pas cu pas* în Insulele Solomon, japonezii au debarcat pe coasta nordică a Noii Guinee, aproape de Buna și Gona⁶, pentru a înainta spre coasta sudică, la Port Moresby. Aceștia au fost opriți în încercarea lor de a lansa un atac amfibiu asupra Port Moresby pe timpul bătăliei din Marea Coralilor și au dorit, acum, cucerirea acestuia printr-un atac terestru, care a fost respins.

2. Confruntările de la Guadalcanal

În dimineața zilei de 7 august 1942 a început prima etapă a ofensivei aliate împotriva Insulelor Solomon, printr-o debarcare a *Diviziei 1 Pușcași marini* la Guadalcanal și Tulagi. Pentru această operație, care a fost condusă de amiralul R.L. Ghormley, comandantul *Zonei Pacificului de Sud*, Marina americană a folosit o *Forță navală* comandată de contraamiralul Fletcher și o *Forță de debarcare* condusă de contraamiralul Richmond K. Turner. Aceste grupări, totalizând 82 de nave, cu 3 portavioane (ENTERPRISE, SARATOGA, WASP), nava de linie NORTH CAROLINA, 13 crucișătoare și 30 de distrugătoare, s-au apropiat fără a fi descoperite de Guadalcanal și

⁵ Ronald H. Spector, *Eagle Against the Sun. The American War with Japan*, Vitange Books, New York, 1985, p. 189.

⁶ Harry A. Gailey, *Războiul din Pacific*, Editura Saeculum I.O., Editura Vestala, București, 1998, pp. 201-203.

au debarcat trupele de pușcași marini ale general-maiorului Archer Vandergrift aproape de Lunga Point și la Tulagi⁷.

La Guadalcanal, aproape 2.000 de soldați și muncitori japonezi construiseră un aerodrom, care mai târziu avea să devină faimos sub numele *Henderson*. La deschiderea focului de către navele americane și australiene, japonezii au fugit în junglă, unica rezistență întâlnită fiind din partea garnizoanei de la Tulagi și în insulele din apropiere, Tanambogo și Gavutu.

Prima reacție majoră din partea japonezilor a venit din aer, prin bombardamente asupra navelor de transport și escortelor acestora, pe 7 și 8 august⁸. Bombardierele aparținând *Flotilei 25 Aeriene* din Rabaul au fost descoperite de către un punct de observare australian din Bougainville, care i-a alarmat pe americani. Ca urmare, atât avioanele lui Fletcher cât și tunurile acestuia erau în așteptarea avioanelor japoneze, astfel că flota a scăpat fără pierderi deosebite. Pe tot timpul campaniei din Insulele Solomon și ale altor acțiuni în Pacificul de Sud, observatorii costieri, civili australieni, servitori sau proprietari de plantații care au rămas ascunși în spatele liniilor japoneze, dotați cu echipamente radio, au jucat un rol foarte important și curajos în furnizarea informațiilor despre mișcările inamicului. Chiar și așa, amiralul Fletcher a considerat riscul atacurilor aeriene ca fiind atât de mare, încât și-a anunțat intenția de a retrage portavioanele, nava de linie NORTH CAROLINA, 6 crucișătoare și 16 distrugătoare într-o poziție aflată la 100 de mile sud-vest de Guadalcanal⁹. Deoarece nu au fost niciun fel de informații despre pericolul naval japonez, Fletcher a tras concluzia că pușcașii marini și navele lor de transport nu erau în pericol iminent. De fapt, o grupare navală japoneză era în drum spre Guadalcanal, în timp ce navele americane se îndepărtau. Cooperarea dintre Fletcher și contraamiralul John McCain, care comanda 300 de avioane din aviația maritimă bazată la sol și bombardierele armatei a lăsat de dorit. Deși vremea nefavorabilă l-a forțat pe McCain să limiteze zborurile avioanelor de recunoaștere în după amiaza de 8 august, el nu l-a informat pe Fletcher despre această problemă. Ca rezultat, sectoarele de supraveghere nu au fost acoperite de către avioanele de portavioane.

⁷ B.H. Liddell Hart, *Istoria celui de-al doilea război mondial*, vol. 1, Editura Orizonturi, Editura Lider, București, pp. 466-467; Chester Nimitz, *Războiul pe mare 1939-1945*, traducere, p. 217.

⁸ David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 83.

⁹ *ibidem*.

Bătălia de la Insula Savo¹⁰ La câteva ore de la debarcarea americană de la Guadalcanal, viceamiralul Mikawa a părăsit Rabaul cu o grupare navală formată din 5 crucișătoare grele, 2 crucișătoare ușoare și un distrugător. Intenția lui era să lanseze un atac prin surprindere, pe timp de noapte, asupra flotei inamice dar, mai întâi, navele lui trebuia să străbată în siguranță cele 600 de mile până la Guadalcanal. Mikawa a fost descoperit de către un avion HUDSON din aviația australiană în dimineața de 8 august iar, mai târziu în aceeași zi, deplasarea sa către sud a fost raportată de un observator de coastă australian de pe Insula Vella Lavella. Datele incomplete cu privire la acțiunea japoneză au fost înaintate comenziile americane care nu a putut trage concluzii privind tăria forțelor lui Mikawa și asupra intențiilor acestuia.

Pentru a ajunge la navele de transport care sprijineau debarcarea la Guadalcanal, vasele japoneze trebuia să navigheze printr-o zonă numită *Fanta din Insulele Solomon*, înainte de a intra în strâmtoarea Iron Botom dintre Tulagi și Guadalcanal, unde erau acestea concentrate. Japonezii urmau să ocolească prin nordul sau sudul Insulei Savo care era așezată la extremitatea sudică a *fantei*. Aliații au luat decizia ca forțele de acoperire să patruleze în jurul insulei pentru a intercepta orice navă agresoare. Crucişătoarele australian CAMBERA și american CHICAGO, împreună cu 2 distrugătoare americane, au fost detașate în sudul insulei, iar crucişătoarele americane ASTORIA, QUINCY și VINNCENES împreună cu alte 2 distrugătoare, la nord. Distrugătoarele americane BLUE și RALPH TALBOT au constituit o poziție de observare radar înaintată la nord-vest de aceasta. În apele strâmtoării patrulau 2 crucişătoare ușoare sub comanda contraamiralului Norman Scott.

Pe timpul apropierii de Savo, navele lui Mikawa au trecut nedescoperite de distrugătorul BLUE al cărui radar nu era în stare de funcționare și au surprins grupul din sud. Pe data de 9 august, la orele 01.36, Mikawa și-a lansat torpilele și a deschis un foc nimicitor cu tunurile împotriva crucişătoarelor aliate. Japonezii se antrenaseră asiduu în lupta navală pe timp de noapte, cu întrebuintarea torpilelor. CAMBERA a fost lovit de 2 torpile și apoi transformat într-o epavă arzândă de către focul artileriei, în timp ce CHICAGO a fost avariat ușor de către o altă torpilă. Schimbând drumul spre nord, Mikawa a atacat al doilea grup naval aliat care, în ciuda zgomotului produs în timpul acțiunilor din sudul Insulei Savo, nu bănuia prezența grupării japoneze. Proiectoarele japoneze au luminat,

¹⁰ Chester Nimitz, *op. cit.*, pp. 220-222.

deodată, navele americane asupra cărora s-a deschis foc de artilerie și s-au lansat torpile. În câteva minute, ASTORIA, QUINCY și VINCENNES, care de abia au avut posibilitatea să reacționeze, au fost scufundate. A fost o înfrângere care ar fi putut să fie mult mai gravă dacă amiralul nipon s-ar fi deplasat spre sud-vest pentru a ataca navele de transport, aproape fără apărare, și escorta lor de distrugătoare. O mare parte din echipamentul greu și muniția infanteriei marine mai trebuia încă debarcată, distrugerea forțelor de desant ale lui Turner punând în pericol însăși operațiunea din Insulele Solomon. Însă, Mikawa, satisfăcut de performanța obținută (4 crucișătoare inamice scufundate sau scufundându-se) și având 2 crucișătoare și un distrugător avariate, a ordonat navelor sale să se retragă prin *fantă* spre nord. Operațiunea a durat numai 30 de minute. Flota japoneză a pierdut un singur distrugător, dar pe drumul de întoarcere, crucișătorul greu KATO a fost scufundat de către submarinul american S-44 în apropiere de Kavieng, în New Ireland.

Deși forța de acoperire a fost aproape în întregime nimicită și aproximativ 2.000 de marinari aliați uciși sau răniți, Turner a luat o hotărâre îndrăznească, de a continua debarcarea¹¹, retrăgându-și forțele abia în după amiaza zilei de 9 august. În următoarele două săptămâni, cei 17.000 de pușcași marini de la Guadalcanal și Tulagi, lipsiți de sprijinul navelor și având asupra lor rațiile de alimente pentru o lună și muniție pentru patru zile, au fost virtual izolați. Din fericire, Armata de uscat japoneză, indusă în eroare de către Marină în privința adevăratei importanțe a bătăliei de la Midway, și preocupată de campania în Noua Guinee, a reacționat greu la debarcările americane, pe care inițial le-a considerat acțiuni de recunoaștere.

Pe data de 13 august, generalului Hyakutake și *Armatei a 17-a* li s-a ordonat, nu numai să-și dubleze eforturile de cucerire a Port Moresby, ci și să execute o operație împotriva acțiunilor aliate de la Guadalcanal¹². Crezând că pe insulă nu sunt mai mult de 2.000 de pușcași marini, Hyakutake a alocat 6.000 de soldați pentru a-i arunca înapoi, în mare. De asemenea, el și-a divizat trupele, debarcând în avans la aproximativ 20 de mile est de aerodromul Henderson, la Taiwu pe 18 august și la Kokumbana, 7 mile vest față de americani.

Bătălia pentru Insulele Solomon de Est¹³ Pentru asigurarea convoiului cu întăriri pentru Guadalcanal, amiralul Yamamoto a constituit două grupări

¹¹ Ronald H. Spector, *op. cit.*, p. 195.

¹² David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 85.

¹³ Harry A. Gailey, *op. cit.*, pp. 178-179.

navale cu portavioane, aflate sub comanda viceamiralului Nobutake Kondo. O grupare conținea portavionul ușor RYUJO și avea misiunea de a executa o diversiune iar, o alta, portavioanele SHOKAKU și ZUIKAKU. Alertat de mișcările japoneze, prin interceptarea comunicațiilor și rapoarte de la observatorii de pe coastă, amiralul Ghormley i-a ordonat lui Fletcher să manevreze cu portavioanele sale pentru a intercepta forțele navale inamice care se apropiau de Insulele Solomon de Sud. Fletcher a crezut, în mod greșit, că cele mai apropiate portavioane japoneze erau încă la Truk. Dorind să aibă navele cu plinurile făcute, el l-a trimis pe WASP către sud pentru alimentare. În timp ce avea forțele reduse cu o treime, avioanele sale de recunoaștere au descoperit portavionul RYUJO în largul Insulei Santa Isabela, pe data de 24 august. Un val de 30 de bombardiere în picaj și 8 avioane torpiloare americane au executat un atac aerian asupra navei japoneze, incendiind-o și apoi scufundând-o. Apărarea antiaeriană a forțelor lui Fletcher a realizat o ripostă hotărâtă la contraatacul aerian lansat de SHOKAKU și ZUIKAKU. ENTERPRISE a fost lovit de 3 bombe, dar SARATOGA a scăpat neatins. Americanii au pierdut 17 avioane, iar japonezii 19. Atât amiralul Fletcher cât și Kondo s-au retras, ultimul lăsând navele de transport de sub comanda contraamiralului Raizo Tanaka să se deplaseze singure spre Guadalcanal. În dimineața zilei de 25 august, avioane B-17 ale Armatei americane bazate pe Espiritu Santo și bombardiere ale Marinei de pe *aerodromul Henderson* au lovit numeroase nave ale lui Tanaka, convingându-l pe acesta să se întoarcă.

Din punct de vedere tactic, în aceste bătălii nu au existat câștigători, dar încercarea japonezilor de a-și întări trupele la Guadalcanal a fost oprită pentru moment. Era clar că japonezii au decis să lupte cu îndârjire pentru Insulele Solomon de aceea, atât Ghormley cât și King l-au presat pe generalul Marshall să trimită întăriri în avioane și oameni¹⁴. Erau deja peste 350 de bombardiere și 800 de avioane de vânătoare care se confruntau cu 300 de avioane japoneze în sudul și sud-vestul Pacificului, astfel că Marshall a refuzat să le satisfacă cererile. King, MacArthur și Ghormely nu au fost mulțumiți de acest răspuns, discuția cu privire la prioritatea dintre teatrele de război din Europa, Africa și Pacific continuând să preocupe structurile de comandă americane.

Japonezii au retras trupe, nave și avioane din China, Indiile Olandeze, Filipine și Truk pentru a sprijini operațiunea din Insulele Solomon. Distrugătoarele și crucișătoarele din *Flota Combinată* aduceau întăriri și

¹⁴ David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 86.

aprovizionau Guadalcanal-ul, planificând timpul astfel încât să ajungă în largul insulei pe timp de noapte și să coboare prin *fantă*. Odată ce trupele și echipamentul erau debarcate, navele japoneze bombardau pozițiile pușcașilor marini americani și *aerodromul Henderson*, apoi se întorceau prin *fantă* în cea mai mare viteză. Aceste misiuni japoneze erau atât de regulate, încât soldații au botezat navele comandate de contraamiralul Tanaka *Expresul de Tokio*. În septembrie 1942, recucerirea Insulei Guadalcanal devenise prioritatea principală pentru forțele japoneze în Pacificul de Sud-Est, ei fiind în măsură să transporte întăriri de 6.000 de oameni via *Expresul de Tokio*¹⁵.

Primul lor succes a venit pe mare prin torpilarea, pe 31 august, a portavionului SARATOGA de către submarinul I-26, și a portavionului WASP și navei de linie NORTH CAROLINA de către I-119, pe data de 15 septembrie. WASP s-a scufundat, dar SARATOGA și NORTH CAROLINA au putut să ajungă în port pentru reparații. Amiralul Fletcher, care fusese ușor rănit în atacul asupra portavionului SARATOGA, s-a reîntors în S.U.A. și a fost trimis la comanda *Pacificului de Nord* pentru tot restul războiului. Amiralul Ghormely a rămas cu un singur portavion operațional, cu care trebuia să sprijine pușcașii marini în Insulele Solomon¹⁶.

Bătălia de la Capul Speranței¹⁷ Japonezii își măriseră cu mult forțele în Guadalcanal, pentru realizarea unui atac, dar și americanii au transportat întăriri în timpul săptămânilor care au urmat. Forța de acoperire pentru aceste mișcări de trupe a inclus portavionul HORNET și noua navă de linie WASHINGTON, împreună cu un divizion de 4 crucișătoare și 5 distrugătoare, sub comanda amiralului Scott. În încercarea de a intercepta *Expresul de Tokio*, Scott și-a dispus crucișătoarele BOISE, HELENA, SALT LAKE CITY și SAN FRANCISCO între Capul Speranței și Insula Savo, în noaptea de 11 spre 12 octombrie. La orele 23.30, HELENA a descoperit prin radar 5 ținte navale neidentificate, care s-au dovedit a fi crucișătoarele grele japoneze AOBA, KINUGASA și FURUTAKA, însoțite de 2 distrugătoare, aflate sub comanda viceamiralului Aretoma Goto. Japonezii au fost luați prin surprindere și, într-o acțiune confuză în care ambele părți credeau, la un moment dat, că trag asupra navelor proprii, Goto a fost ucis, crucișătorul FURUTAKA și distrugătorul SHIRAKUMA scufundate, iar AOBA avariat. În ciuda acestei intervenții oportune a

¹⁵ *ibidem*.

¹⁶ Russell F. Weigley, *op. cit.*, p. 277.

¹⁷ Chester Nimitz, *op. cit.*, pp. 226-228.

amiralului Scott, în care distrugătorul DUNCAN a fost scufundat și crucișătorul BOISE greu avariat, japonezii au reușit să debarce întăririle la Guadalcanal.

Atuul americanilor a fost *aerodromul Henderson*, care era operațional din 20 august. Orice ar fi încercat japonezii pe timpul nopții, situația era restabilită ziua de către avioanele de vânătoare și bombardiere. Piloții generalului de brigadă Roy Geiger acționau în condiții îngrozitoare pe *aerodromul Henderson*, acesta fiind, în mod sistematic, ținta raidurilor aeriene, focului de artilerie de hărțuire și bombardamentului navelor japoneze. Într-o oră și jumătate, în noaptea de 13 spre 14 octombrie, de exemplu, navele de linie HARUNA și KONGO au tras un total de 900 de lovituri pe aerodrom, distrugând avioane, combustibil, muniție și instalații și provocând pușcașilor marini o experiență de neuitat. În ciuda acestei hărțuiri, aerodromul și-a menținut capacitatea operativă¹⁸.

Bătălia de la Santa Cruz¹⁹ La mijlocul lui octombrie, japonezii concentraseră la Guadalcanal circa 20.000 de oameni sub comanda generalului Hyakutake, iar o parte a *Flotei Combinat*e, incluzând 5 nave de linie, 5 portavioane și 14 crucișătoare, era staționată în largul Insulelor Shortland. Ofensiva japoneză era iminentă. Omul care trebuia să o respingă era viceamiralul William Halsey, noul comandant al *Zonei Pacificului de Sud*, care îl schimbase din funcție pe Ghormley, pe 18 octombrie, la ordinul amiralului Nimitz.

Viceamiralul Kondo, care aștepta la nord-est de Guadalcanal cu o grupare navală formată din 4 nave de linie și 4 portavioane, s-a confruntat cu o flotă americană comandată de contraamiralul Thomas Kinkaid, cu 2 nave de linie, 2 portavioane, 9 crucișătoare și 18 distrugătoare. Pe 26 octombrie, ambele flote și-au trimis aviația să lovească portavioanele inamice și, în bătălia care a avut loc în largul Insulelor Santa Cruz, japonezii au scufundat portavionul HORNET și au avariat pe ENTERPRISE, nava de linie SOUTH DAKOTA, crucișătorul SAN JUAN și 3 distrugătoare. Gruparea navală japoneză s-a putut retrage către nord, spre Truk fără a întâlni rezistență, dar 2 din portavioanele sale, SHOKAKU și ZUIHO, au fost scoase din luptă de mai multe bombe care le-au lovit punțile. Deși japonezii mai aveau 2 portavioane operative în Pacificul de Sud, față de unul american, Yamamoto resimțea o lipsă acută de aviație ambarcată și piloți cu experiență. Urmând o cale de acum obișnuită, ambele tabere au

¹⁸ David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 87.

¹⁹ Ronald H. Spector, *op. cit.*, pp. 210-213.

trimis întăriri pe câmpul de bătălie de la Guadalcanal, în timp ce forțele navale au încercat să asigure sosirea intactă a trupelor și proviziilor proprii, dar și scufundarea forțelor inamicului.

Bătălia din 13 noiembrie²⁰ Între 4 și 12 noiembrie, americanii au debarcat întăriri la Lunga Point. Convoaiele erau însoțite de două grupări navale aflate sub comanda contraamiralului Daniel Callaghan, respectiv contraamiralului Scott, cu o siguranță îndepărtată constituită din portavionul ENTERPRISE și navele de linie SOUTH DAKOTA și WASHINGTON. În același timp, japonezii au format un convoi din 11 nave de transport, spre Tassafaronga, pentru a debarca trupele *Diviziei 38* din Rabaul. Convoitul era sprijinit de unități ale *Flotelor a 8-a și a 2-a* care operau în estul și vestul Insulelor Solomon de Sud. În nopțile de 8 și 11 noiembrie, circa 2.000 de oameni au debarcat în siguranță la Guadalcanal, dar principala forță de acoperire a viceamiralului Hirosoke Abe a fost descoperită trecând prin *fantă*, în seara zilei de 12 noiembrie. Amirali Scott și Callaghan au pătruns în strâmtoarea Iron Bottom împreună cu forțele lor combinate formate din 13 crucișătoare și distrugătoare pentru a intercepta cele 2 nave de linie ale lui Abe, HIEI și KIRISHIMA, și escortele acestora. În dimineața de vineri 13 noiembrie, la orele 01.24, americanii au localizat navele japoneze în sudul Insulei Savo, la o distanță de 14 mile. În timp ce navele lui Callaghan se desfășurau pentru luptă, japonezii au deschis focul. Americanii au pierdut crucișătoarele ATLANTA și JUNEAU împreună cu 4 distrugătoare. Doar distrugătorul FLETCHER a scăpat nelovit, iar ambii comandanți au fost omorâți. Mai târziu, în acea zi, în urma atacurilor aviației de pe *aerodromul Henderson*, portavionul ENTERPRISE și Espiritu Santo, cuirasatul HIEI a fost scufundat, iar navele de transport au suferit pierderi grele.

Bătălia din 14 – 15 noiembrie²¹ În zorii zilei de 14 noiembrie, amiralul Kondo s-a întors cu nava de linie KIRISHIMA și 4 crucișătoare pentru a escorta navele de transport și pentru a bombarda aerodromul Henderson. El a fost descoperit de contraamiralul Wills Lee cu SOUTH DAKOTA și WASHINGTON în strâmtoarea Iron Bottom. În duelul care a urmat, SOUTH DAKOTA a încasat 40 de lovituri de mare calibru, dar a supraviețuit. În schimb, KIRISHIMA, lovit de peste 50 de ori de tunurile conduse de centrala de tragere de pe WASHINGTON, a fost avariat greu și s-a scufundat. Au fost scufundate, de asemenea, un distrugător japonez și 3 americane. În ziua următoare, navele de transport japoneze care efectuaseră

²⁰ Chester Nimitz, *op. cit.*, pp. 231-234.

²¹ *ibidem*, p. 235.

debarcări la Tassafaronga au fost incendiate de aviația de pe *aerodromul Henderson* și focul artileriei de coastă.

Bătălia de la Tassafaronga²² În timpul nopții de 30 noiembrie, 8 distrugătoare nipone sub comanda amiralului Tanaka au încercat să transporte provizii la Tassafaronga, dar au fost descoperite în largul coastelor Insulei Guadalcanal de o grupare navală formată din 5 crucișătoare și 6 distrugătoare, condusă de contraamiralul Carleton Wright. În bătălia declanșată, distrugătoarele lui Tanaka au executat un atac simultan cu torpila, avariind crucișătoarele grele MINNEAPOLIS, NEW ORLEANS și PENSACOLA și scufundând crucișătorul NORTHAMPTON. În acest angajament de forțe, ultima operațiune pe timp de noapte în largul Insulei Guadalcanal, Tanaka a pierdut un singur distrugător, dar nu a reușit să debarce proviziile de care trupele japoneze aveau o nevoie disperată. Aliații au câștigat, în sfârșit, controlul apelor din sudul Insulelor Solomon.

Erau, acum, aproape 20.000 de japonezi pe Guadalcanal, înfometăți și lipsiți de mijloace efective și regulate de aprovizionare. Aceasta era însă cea mai mică dintre problemele lor, pentru că în ianuarie 1943, S.U.A. au lansat o ofensivă susținută pentru a-i alunga din insulă pentru totdeauna²³. Confruntat cu înfrângerea inevitabilă din sudul Insulelor Solomon, *Statul Major General Imperial* a dat ordin de evacuare a tuturor forțelor japoneze de la Guadalcanal. Pe 7 februarie 1943, aproape 13.000 de soldați au fost retrași pe mare fără ca americanii să realizeze ce se întâmplă. Pe data de 9 februarie, generalul Patch a putut să-l informeze pe amiralul Halsey că *Expresul de Tokio nu mai are stația terminus la Guadalcanal*²⁴.

*

Până la bătălia de la Midway, japonezii au deținut superioritatea în Oceanul Pacific dar, în timpul campaniei de la Guadalcanal, forțele, considerate în ansamblul lor, au fost aproape egale. În plus, insula se află la aceeași distanță de Rabaul la nord-vest și de Espiritu Santo la sud-est: 560 mile.

Japonezii au ocupat foarte ușor insula înainte de 7 august 1942. Cu o divizie de elită și avantajul surprinderii, americanii le-au smuls-o celor câteva mii de apărători. Apoi, situația le-a fost favorabilă deoarece este mai greu să cucerești o poziție puternic apărată decât să o menții. Replierea lui Fletcher și Turner, la 9 august, a lăsat practic japonezilor dominația

²² *ibidem*, pp. 235-237.

²³ Ronald H. Spector, *op. cit.*, p. 213.

²⁴ David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 90.

aeriană și maritimă în zona Guadalcanal-ului. Japonezii au debarcat trupe pentru a înfrânge forțele de ocupație și pentru a recuceri aerodromul. Conform planului lor, portavioanele trebuia să lanseze avioanele care ar fi asigurat dominația asupra insulei, ceea ce ar fi permis forțelor navale să obțină inițiativa în apele învecinate.

Acest plan a eșuat pentru că ei au subestimat efectivele americane staționate pe insulă și, timp de 2 luni, și-au îndreptat efortul în Papua Noua Guinee. Când, în sfârșit, au aflat realitatea, era prea târziu. În cursa întăririlor care a urmat, ei nu au putut obține, niciodată, o superioritate numerică suficientă pentru cucerirea aerodromului. În noiembrie, situația japonezilor a devenit disperată datorită faptului că programul de antrenament și de construcții ale aliaților a început să se facă simțit, în special în domeniul efectivelor și aviației.

Unul dintre cele mai mari lipsuri ale japonezilor a fost în sectorul comandamentului. Trupele de uscat și Marina, care ar fi trebuit să colaboreze strâns în timpul campaniei de la Guadalcanal, au fost incapabile, nu numai să elaboreze un plan unic dar, chiar și atunci când acționau în comun, o făceau cu o ostilitate vădită. Chiar în cadrul fiecărei categorii de forțe, comandanții se contraziceau și se contracarau. A rezultat o cooperare improvizată care a părut aliaților ca un plan de operații grandios, desfășurat în mai multe reprize. Nici în tabăra aliaților, coordonarea nu a fost perfectă, mai ales în cadrul Comandamentelor Pacificului de Sud și Pacificului de Sud-Vest, dar autoritatea generalului MacArthur nu a fost pusă niciodată la îndoială iar, după sosirea amiralului Halsey, conducerea operațiilor din primul comandament nu a mai creat probleme.

Singurul avantaj permanent de care au dispus japonezii a fost superioritatea lor tactică în angajările navale pe timp de noapte. A fost una din specialitățile lor, destinată întrebuințării torpilelor, superioare din punct de vedere tehnic, pe care le posedau. Noul radar instalat pe navele americane ar fi putut compensa această superioritate, dacă mai mulți comandanți ar fi înțeles posibilitățile oferite de acesta.

Deși aliaților le-au trebuit șase luni pentru a obține victoria, succesul campaniilor din Noua Guinee și Guadalcanal a îndepărtat pericolul asupra Australiei și a permis acestora câștigarea inițiativei strategice. Prețul a fost ridicat pentru ambele tabere. Statele Unite au pierdut 2 portavioane, 6 crucișătoare grele, 2 crucișătoare ușoare și 14 distrugătoare, iar japonezii 2 nave de linie, un portavion ușor, 3 crucișătoare grele, 11 distrugătoare și 6 submarine.

Acțiunile pentru Guadalcanal s-au desfășurat într-un timp îndelungat, perioadă în care au avut loc șase bătălii aero-navale distincte, în care raportul de forțe a fost relativ egal. Cu toate acestea, epuizarea capacităților nipone și-a spus cuvântul, de aceea considerăm că operațiile pentru Midway și Guadalcanal au reprezentat adevărata cotitură a războiului pe teatrul Pacificului, nu doar pentru Insulele Midway luate separat.

După campania de la Guadalcanal, aliații puteau declanșa o ofensivă care să distrugă poziția Japoniei în Pacificul de Sud.

3. Ofensiva aliată în Noua Guinee și Insulele Solomon

La începutul anului 1943, situația strategică a întregului război era în schimbare. Aliații nu mai erau peste tot în apărare, armatele acestora respingându-le pe cele ale Axei pe câteva fronturi. În Pacific, aceștia au reușit, în sfârșit, să oprească înaintarea japoneză spre sud, după șase luni de lupte epuizante în Papua și Insulele Solomon²⁵.

La Conferința de la Casablanca²⁶ din ianuarie 1943 s-a stabilit ca prioritatea principală să rămână înfrângerea Germaniei și continuarea operațiilor în Pacific, pentru menținerea inițiativei. Aceasta însemna o ofensivă împotriva Rabaul, iar în Burma, declanșarea unei acțiuni pentru recucerirea Rangoon. În acest timp, japonezii se concentrau pe apărarea Rabaul-ului prin menținerea controlului de-a lungul unui aliniament, în centrul Insulelor Solomon și Noii Guinee, unind Lae cu Noua Georgie și Santa Isabel²⁷.

În spiritul conferinței de la Casablanca și pentru a preveni ineficiența forțelor din Pacific, șeful *Statului Major Întrunit* a decis executarea a trei operații principale²⁸ în Pacific, în anul 1943: în sud – cucerirea Rabaul, în centru – atingerea aliniamentului Truk-Guam, iar în nord – respingerea japonezilor din Insulele Aleutine. Amiralul King a apreciat că exista o cale mult mai eficientă de ducere a campaniei împotriva bazei de la Rabaul, care ar fi făcut inutilă desfășurarea etapelor a doua și a treia. În loc să repete înaintarea lentă și sângeroasă de la Guadalcanal și atacarea frontală a dispozitivului japonez, a conceput o operațiune pe flancuri care ar fi

²⁵ R.R. Palmer, Joel Colton, *A History of the Modern World*, McGraw-Hill, Inc., New York, 1984, pp. 853-854.

²⁶ Winston Churchill, *Al doilea război mondial*, vol. 2. Editura Saeculum I.O., București, 1996, pp. 185-187.

²⁷ David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 92.

²⁸ Chester Nimitz, *op. cit.*, p. 242.

economisit timp și ar fi evitat pierderile, făcând pozițiile japoneze din Insulele Solomon aproape ineficiente. MacArthur a respins strategia lui King, deoarece ar fi trebuit să fie executată fără sprijinul aviației bazate la sol și a etalat, din nou, propunerea sa pentru o avansare *pas cu pas* în Insulele Solomon și de-a lungul Noii Guinee care, în cele din urmă, convergea spre Rabaul²⁹.

MacArthur a solicitat forțe suplimentare pentru executarea acestei operațiuni, cu toate că în prima parte a lui 1943 erau aproape 375.000 de americani în Pacific, în comparație cu 107.000 în Marea Britanie și 278.000 în Mediterana³⁰. La sfârșitul lui martie 1943, șeful *Statului Major Întrunit* a elaborat o directivă care o anula pe cea din 1942, fixând obiectivele într-un plan cunoscut sub numele de cod *Cartwheel*³¹. În *Zona Pacificului de Sud-Vest* trebuia să fie cucerite Kiriwina și Woodlark din Insulele Trobriand, pentru a se putea construi acolo aerodromuri. În etapa următoare, trebuia înfrânți japonezii din Lae, Salamaua, Finschafen, Madaug și vestul Insulei New Britain. În *Zona Pacificului de Sud*, urmau să fie ocupate Insulele Solomon până spre nord, la Bongainville. MacArthur era la conducerea strategică, în timp ce Halsey asigura comanda la nivelul tactic în Insulele Solomon. Pe timpul elaborării planurilor, situația pe front s-a modificat.

Amiralul Halsey a fost primul care a acționat, executând un atac amfibiu împotriva Insulelor Russell, între Guadalcanal și New Georgia. Insulele fuseseră deja evacuate de japonezi și ocuparea lor a fost executată fără pierderi³².

Bătălia din Marea Bismark În Noua Guinee, forțele japoneze care erau pe cale să cucerească Wau au fost respinse spre Mubo. În ciuda acestui pas înapoi, japonezii erau hotărâți să sprijine poziția lor din Noua Guinee, pentru că ea reprezenta punctul de rezistență de vest al perimetrului defensiv din Pacificul de Sud. Un convoi format din 8 nave de transport escortate de 8 distrugătoare a plecat din Rabaul la sfârșitul lui februarie, pentru a întări Lae. Descoperit de către aviația de vânătoare, convoiul a fost atacat la joasă altitudine de bombardierele americane și australiene timp de două zile, pierzând toate navele de transport și 4 distrugătoare. A fost actul de naștere

²⁹ Russell F. Weigley, *op. cit.*, p. 279.

³⁰ David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 95.

³¹ Ronald H. Spector, *op. cit.*, p. 226.

³² Leonida Loghin, *Al doilea război mondial, Cronologie*, Editura Politică, București, 1984, p. 436.

al aviației aliate bazate la sol ca armă redutabilă, Lae și Salamaua putând fi aprovizionate acum doar cu ambarcațiuni mici sau submarine³³.

În încercarea de a prelua controlul aerian asupra Noii Guinee și Insulelor Solomon, amiralul Yamamoto a lansat o ofensivă aeriană, operația *I-Go*, în care *Flotila 11 Aeriană* a angajat circa 300 de avioane împotriva bazelor aliate avansate³⁴. Acestea s-au confruntat cu apărarea aeriană, care acum putea întrebuința avioane, cum ar fi bimotorul P-38 LIGHTNING sau CHACE VOUGH F4U CORSAIR, cu performanțe substanțial îmbunătățite față de aparatele mai vechi. În ciuda celor mai dure raiduri japoneze după Pearl Harbor, distrugerile produse navelor și avioanelor aliate au fost mici, iar *Flotila 11 Aeriană* niponă a pierdut mulți piloți experimentați. Marina japoneză l-a pierdut, de asemenea, și pe amiralul Yamamoto³⁵. Pe 18 aprilie 1943, 18 avioane P-38, folosind informația că amiralul zbura la sud de Bougainville, au nimicit aparatele de vânătoare din escorta acestuia și i-au doborât avionul în junglă. La câteva săptămâni de la funeraliile organizate în amintirea amiralului, ofensiva aliată în Noua Guinee și centrul Insulelor Solomon, pe care Yamamoto încerca să o prevină, a fost lansată cu toată forța.

Bătălia din largul Insulelor Komandorskiye În iunie 1942, în cadrul operațiunii de la Midway, forțele japoneze ocupaseră insulele Attu și Kiska din Arhipelagul Aleutine. Luptele crâncene din Noua Guinee și Guadalcanal au limitat reacția americană la cucerirea, de către japonezi, a insulelor Adak și Amchitka și construirea de aerodromuri pe acestea, la numai 50 de mile de Kiska. Japonezii au putut să transporte întăriri în Insulele Aleutine, dar pe 26 martie 1943, un convoi a fost interceptat în apropierea Insulei Komandorskiye. Deși navele americane au suferit pierderi mari în această bătălie, japonezii nu și-au îndeplinit misiunea. Bătălia a fost purtată între crucișătoare și distrugătoare, de ambele părți, fiind o acțiune navală clasică, fără intervenția aviației³⁶.

Recucerirea Aleutinelor Pe data de 11 mai, o grupare navală a S.U.A. compusă dintr-un portavion de escortă și 3 nave de linie a debarcat trupe pe Insula Attu. Acțiunea nu a avut opoziție, dar japonezii, care își concentraseră trupele în munți, au luptat până la unul, înainte ca insula să fie, în sfârșit, cucerită, pe 29 mai. Insula Kiska era acum puternic

³³ B.H. Lidell Hart, *op. cit.*, vol. 2, p. 151.

³⁴ John Keegan, *op. cit.*, p. 299.

³⁵ *ibidem*.

³⁶ Ilie Manole, Ioan Damaschin, *Confruntări navale*, vol. 2, Editura Militară, București, 1988, pp. 232-234.

bombardată, iar o forță navală a executat o debarcare, pe 15 august. Americanii au descoperit că cei 6.000 de oameni ai garnizoanei fuseseră, în secret și cu succes, evacuați în Japonia, cu două săptămâni înainte. Astfel, câteva insule, importante doar din punct de vedere sentimental și nu strategic, au ținut blocate mii de ostași și sute de nave și avioane aliate, care ar fi putut să fie folosite mai eficient în altă parte³⁷.

În timpul evenimentelor petrecute în apele înghețate ale Pacificului de Nord, spre sfârșitul lui iunie au început operațiunile în sud prin ocuparea insulelor Woodlark și Kiriwina și debarcarea la Nassau Bay, la sud de Lae³⁸. În același timp, a fost lansat un atac asupra Salamaua. Se cunoșteau puține date despre puterea inamicului la Finschafen, următoarea bază japoneză importantă³⁹, dar a fost luată decizia ca, în zorii zilei de 22 septembrie, să se debarce pe plajele aflate la 4 mile nord de aceasta. Acțiunea a fost executată cu succes, în ciuda opoziției crâncene, și Finschafen a fost cucerit pe 2 octombrie, iar următorul obiectiv aliat era Sattelberg,

Aliații câștigau, de asemenea, bătălia pentru Peninsula Huon. În timp ce acțiunile asupra acestei peninsule erau în desfășurare, o forță navală comandată de amiralul Halsey a declanșat ofensiva asupra centrului Insulelor Solomon, în New Georgia, având ca obiectiv principal aerodromul de la Munda⁴⁰. Amiralul american a hotărât locul pentru debarcarea preliminară - Insula Rendova – care, deși era separată prin 7 mile de apă de Insula New Georgia, permitea accesul navelor de transport mari printre recifurile de corali și constituia un port adăpostit.

Rendova a fost câștigată pe 30 iunie. După bombardamente prelungite executate de aviația și navele aliate și un atac terestru susținut, aerodromul Munda a fost cucerit pe 5 august, iar întreaga Insulă New Georgia ocupată trei săptămâni mai târziu.

Japonezii au constituit convoaie navale pentru a transporta întăriri în centrul Insulelor Solomon, un număr mare de confruntări având loc între nave de luptă japoneze și americane. Crucişătorul HELENA a fost distrus în Golful Kula, iar pe 13 iunie, în bătălia de la Kolombangara, crucişătorul ușor japonez JINTSU a fost scufundat, un crucişător neozeelandez și două americane fiind avariate⁴¹.

³⁷ Chester Nimitz, *op. cit.*, pp. 244-245.

³⁸ Harry A. Gailey, *op. cit.*, pp. 215-216.

³⁹ *ibidem*, p. 217.

⁴⁰ *ibidem*, pp. 220-221.

⁴¹ David Smurthwaite, *op. cit.*, p. 100.

În timpul desfășurării acțiunilor pentru New Georgia, amiralul Halsey se gândea cum să cucerească celelalte insule deținute de japonezi: Arundel, Kolombangara și Vella Lavella⁴². Au fost executate debarcări pe Arundel și Vella Lavella, dar amiralul a hotărât ocolirea puternicei garnizoane de la Kolombangara. Prin pierderea celor două insule, japonezii au evacuat Kolombangara, iar Halsey a putut să se concentreze asupra următorului pas, și anume invadarea Bougainville.

⁴² Chester Nimitz, *op. cit.*, pp. 251-255.